

tanmateix hi existí, i és ben fàcil de distingir-lo, no sols per la *b* sinó pel significat, que en aquest és sempre 'estupefacte, astorat' i 'esbalair-se' (per més que vulgui oblidar-ho *AlcM*, confonent els dos mots, com si fos una acc., § 5) i interpretant malament el significat dels passatges que cita d'Ant. Canals, *Curial*, Ausiàs i Fc. de la Via; d'altres en cito en el *DCEC* (nota 2). Veg. encara: «una bagassa dix a mi: --- ix fora, car àngel de Déu és tu, e --- eu veg sobre tu moltes meraveles; e *esbaït* per les paraules de la bagassa, remembrà mi que l'avangeli avia ab mi aportat», *VidesR* (6r2). I amb *-s-* per ultracorrecció provençalitzant: «intrem dins e-l palay abduy / --- / que per voltas e per pilars / vírets, e clars e flamejans / --- / ez eu, qui les obres guardava, / ané pel palats *esbasits*, / car les ricats d'on és garnits / me fasien maravellar», Guillem de Torrella (princ. S. xv, *Faula*, v. 619).

Encara que alguns n'hagin dubtat, ho han fet certament tort: sembla segur que es tracta d'un mot de creació expressiva, relacionat amb la interjecció *bab* (que havia expressat meravella i gran astorament) i sense cap relació etimològica amb el nostre, com ho demostra ja el fet que no té *-z-* sinó hiatus en oc. ant., i per tant és inconfusible amb qualsevol descendent de *VADERE*, *EXVADERE* o res de semblant.

També hi ha hagut influències recíproques amb *esvanir*, derivat de *va*, *vana*, ll. *VANUS*, i per tant germà etimològic del cast. *desvanecerse*, i fr. *s'évanouir*. Sobre *esvanir*, i la distinció sinonímica que s'ha de mantenir sempre entre *esvanir* i *esvaïr*, vaig tractar en *LleuresC*, 52, article que convingrà veure directament, perquè hi deixo moltes coses que ara no repetiré.

En dono ací algunes dades a manera d'apèndix de l'article. Ja figura en Eiximenis: «*Ocium, non quo evanescit, sed quo recreatur, virtus irreprehensibile iudicatur*. Vol dir que 'ociositat, no aquella per la qual la virtut se *esvaneix* o s'apaga, mas aquella per la qual virtut és recreada, no és repreneadora» (*DComp.*, *NCL.*, 49), i cf. *Receptari de Micer Joan* (val., a. 1466), *BABL* vii, 326. I en Verdaguer: «Somnis de maig flayrosos, que d'hora us *esvanireu!* / Ara, entre espines, l'ànima sols sab de sospirar; / y après qu'ab aleteig y besos l'adormíreu, / sols sab avuy de plànyer-se, mos ulls, sols de plorar», «Digué; y sols per no veure lo quadro funerari, / d'espalltes s'hi mig-gira, y, al terbolí y trontolls, / rodant-li 'l seny en tèrbol, fantasiós. desvari, / se'n va, *esvanida* y sòpita, per terra de genolls» (*Atl.*, 156, 228). No és doncs, 'desaparèixer' sinó 'atenuar-se, difumar-se, anar fent-se menys i menys visible, més frèvol'.

Ha restat viu sobretot en escriptors del NE. (veg. les cites de MVayreda i JSpons en aquell article, i Brazés, *L'Ocell i les Cireres*, 93), i això degué tenir bona part en el gran ús que en fa Coromines: «L'ombra de l'Hereu Escampa es fa més gran, més gran, tant com avança la claror, i en fer-se més gran perd la seva forma, fins que *s'esvaneix* per tota la sala», «si em teniu aquí és perquè jo ho he volgut; jo sé la paraula, venturós Rotlan, que *esvaneix* l'encís de l'amorament», «pintades i repintades les parets on havia es-

crit el seu nom --- anorreada la llavor, *esvanida* la idea, el pobre pària és com si no hagués existit mai», «els borsins dels carrers d'Escudellers i d'Avinyó eren centres on les *ruades* de milions germinaven, esclataven i *s'esvanien* com flors d'un dia», «allò de l'amor lliure, de la unió voluntària dels sexes, que sentia defensar, i que ell mateix defensava, a Barcelona, *s'esvania* davant d'aquella realitat de dona jove», «amb el gronxar de la bossa i el descans de l'angúnia *esvanida*, endarrerit de son com anava, el nostre filàntrop s'hi va adormir...»² (*De plaer* --- vi, p. 208; *L'Amor Traïdor* iv, p. 77; *Joan Apòstol, Hist. llibre* iv, 23; *Pigmalió* i, 37; *Prometeu* i, 35; xi, i, 184).

Salta a la vista que tot això és ben genuí i sense cap influència del cast. *desvanecerse*, *-ecido*, ni d'altres models forasters. Ja no asseguraria tant de l'acc. 'defallir, perdre les forces vitals', encara que aquesta la tingui el verb *esvaïr-se* en una zona de Cardener, Segarra i Urg. (segons *AlcM*, § 6, i *DAG.*), perquè hi podria haver un calc propagat des del límit amb Aragó; i sobretot se'm fa suspecte quan el veig amb el matís exacte del cast. *desvanecido*.³ D'altra banda és més versemblant que es tracti d'un facilíssim derivat de *va* l'ús que em comuniquen de l'Alt Camp: «un home *esvanit*: orgullós, presumit» (J. Mestre i Mateu, 1972, d'una localitat tan antiga i conservadora com Cabra), i també usat pel valenc Noller.

DERIV.: *Esvaneir* 'esvanir' del qual *esvanir* també pogué ser contracció fonètica: «Plorà l'amic, e *esvaneis* amor en l'esmortiment de l'amic», Lull (*NCL* xiv, 44.12); «eren set demonis qui aucisien los hòmens qui-n passaven --- on l'apòstol los manà que anessen estar on no portien moure a alcun home: los quals, de mantinent, *s'esvanesiren*»; «lo diable --- a alguns navegans --- aparec --- dién --- e-us prec que --- ab l'oli qu'e-us liure les paretz de la esgleya untetz — E mantenen ela *esvanehi*», *VidesR* (6v1, 10r2).

Esvaït subst. m. 'un erm' mall. [1747, *AlcM*] 'artiga, rompuda' (Manacor, *BDLC* vii, 133); «margay qui --- se sol fer en els *esveits*, voreres de camins ---» ib., *BSAL* vii, 292a (bastir una casa) «a fals escaire o *esvehit*», *OPou* (*TbPu.*, 5).

Esvaïdor [fi S. xiv]. *Esvaïment* [*CostTort.*]: «De trencaments o d'*esvaïments* de cases; per cascun trencament o *esvaïment* de cases, cent sous; e per *esvaïment* d'onor, deu sous; e és *esvaïment*, si forciv<ol>ment, per mal a fer --- entrarà en casa, o en honor d'algú; o-y gitarà pera ne coltey negun liynatge d'armes» (ed. Ol., 436); amb el qual confon a tort *AlcM* un cas d'*esbaïment* 'meravella, esbalaïment' en Lull (V. supra). *Esvaneïment*, *-niment*. *Esvanit*, *Esvanivol*.

¹ *Contrib.*, § 218 ho entreda amb qüestions castellanes que no hi tenen res a veure (com la del portugesisme castellà tardà [1604] *desvaído* < *desva(n)ido*). Article que també es perd en el problema estrictament castellà, a causa d'errades en les edicions castellanes que usa, i malentesos d'ell en altres fonts que cita. Vaig desembullar aquesta troca en el *DCEC* (*DESVÀIDO*), on ja tracto també del mot català (veg. allí sobretot II, 161a35-7, 45-8 i b1-36)